

Balanceren tussen wetenschap en religie, een kunst op zich

Het is een opwindend avontuur om zich te bewegen in het smalle grensgebied tussen wetenschap en religie. In het boek 'God & Natuur' van Wim Lintsen wordt gepleit voor een persoonlijke, innerlijke dialoog tussen wetenschap en religie, dat wil zeggen een dialoog die iedereen met zichzelf kan voeren. Het gaat dan om een vertaling van wetenschap en religie in feiten en emoties die passen bij de persoon in kwestie. In het boek worden elf denkers (filosofen, wetenschappers en theologen) besproken die ieder hun eigen fascinatie tonen met een wetenschappelijk onderwerp of inzicht. Zo is de een verwonderd over de big bang en de ander over de werking van het DNA, wordt de een geboeid door de flexibiliteit van het leven en de ander door de wetten van de natuur, wil de een zich storten op de vraag waar we vandaan komen en de ander op de vraag waar we naar toe gaan, is de een gebiologeerd door het verschijnsel van de menselijke geest en de ander door het vermogen van de geest om wiskundig en rationeel te denken. Etc.

De fascinatie voor wetenschap wordt door vrijwel al deze denkers gevoeld als een religieuze of spirituele fascinatie. De inzichten of feiten die boeien, maken diepere gevoelens los waar de denkers getuigenis van afleggen. Wetenschap blijkt te werken als een inspiratiebron voor zingeving. En dan gaat het om wetenschap over de grote Natuur, wetenschap in de vorm van kosmologie en evolutietheorie. En het gaat om de grote en diepe gevoelens als verwondering en ontzag, eenwording en verbondenheid, of verering en dankbaarheid. De dialoog tussen wetenschap en religie krijgt een bijzondere dimensie wanneer zij kan plaatsvinden via een persoonlijk balanceren tussen feiten die boeien, en emoties die diep gaan. Maar dit balanceren vraagt wel enige oefening. Het is zaak te begrijpen hoe feiten en emoties ieder een eigen domein bezetten. En ook te begrijpen waarom de dialoog tussen wetenschap en religie in de praktijk vaak niet wil lukken.

Waar gaat het precies om bij dit innerlijke balanceren? *In principe gaat het om het uit elkaar houden van feiten en emoties. Om deze vervolgens aan elkaar te koppelen!* Feiten en emoties moeten we in eerste instantie proberen los van elkaar te zien. Dit is bijna onmogelijk, maar voor de balanceerkunst is het een absolute voorwaarde. In het dagelijkse leven zijn we gewend om feiten en emoties automatisch te combineren. Neem bijvoorbeeld de volgende feiten:

- a) mijn auto heeft een rode kleur.
- b) de zon verwarmt mijn gezicht.

Iedereen herkent deze feiten, maar iedereen herkent ook de volgende emoties:

- a) ik vind het rood van mijn auto mooi.
- b) Ik geniet van de warmte van de zon.

Feiten en emoties worden door ons automatisch aan elkaar gekoppeld. Het constateren van een feit gaat bijna altijd gepaard met een gevoel ten aanzien van

dat feit. Dit geeft aan hoe alom aanwezig niet alleen feiten maar ook emoties zijn. Bij alles wat we waarnemen hebben we ook een mening (bijvoorbeeld goed/niet goed), een voorkeur (mooi/niet mooi) of een gevoel (goed/slecht, blij/bedroefd, hoopvol/bevreesd, etc). Er zijn maar weinig feiten die we als neutraal ervaren (voorzover een neutrale ervaring überhaupt bestaat!). Het nadeel van 'een neutraal feit' is dat het ons niets doet; het wekt geen emotie op, het blijft niet hangen.

Hoe kunnen we nu feiten van emoties onderscheiden, en wat levert het op als we ze aan elkaar gaan koppelen? Laten we beginnen bij het loskoppelen. Dat kan door met de wetenschap aan te nemen dat er een objectieve werkelijkheid bestaat die streng gescheiden is van de subjectieve werkelijkheid. Emoties mogen het onderzoek en de theorievorming niet verstoren. Het doel van wetenschap is van wetenschap is te komen tot geordende kennis van de werkelijkheid. Neem bijvoorbeeld Einstein. Zijn kracht was het creëren van nieuwe ideeën, die de wereld in een ander daglicht plaatsten. Wat hij bedacht over ruimte en tijd, over massa en energie, over zwaartekracht en het gedrag van licht, dat waren ideeën waarmee we een ongelooflijke werkelijkheid te zien kregen die nog waar bleek te zijn ook.

De werkelijkheid zoals die beschreven wordt door de wetenschap, is een werkelijkheid waarvan we kennis nemen, maar ook een werkelijkheid die fascineert. Het verhaal van de wetenschap is namelijk ook een verhaal over onszelf. Wij maken hoe dan ook deel uit van een kosmische realiteit; ons lichaam bestaat uit atomen en moleculen en onze geest weerspiegelt de structuur van het heelal. Het was Einstein die voelde dat hier nieuwe mogelijkheden lagen voor een religieuze ervaring. Religie in zijn algemeenheid (via religiositeit en spiritualiteit) is in staat om onze gevoelens te openen. Religie is als het ware gespecialiseerd in de werkingen van onze subjectieve wereld.

Einstein formuleerde het aldus: wetenschap zonder religie is lam, religie zonder wetenschap is blind. Om de Natuur te kunnen bestuderen, moeten we ons laten inspireren door de gedachten van God, en om God te kunnen begrijpen, moeten we de feiten van de natuur kennen. Einstein pleitte voor een wisselwerking tussen wetenschappelijke en religieuze ideeën. Maar hij pleitte vooral voor een uitwisseling tussen feiten en emoties. Wanneer we de Natuur zien als de grootsheid van de objectieve wereld en God als de diepte van onze subjectieve wereld, dan ontstaat er een bijzondere dialoog tussen feiten en emoties. Wanneer we ons durven open te stellen voor de (objectieve) feiten van de wetenschap en die laten indalen in ons gemoed, dan worden we een (emotionele, subjectieve) werkelijkheid ingezogen, die mysterieuzer en grootser is dan we ooit hadden gedacht. Er ontstaat dan een (innerlijke) balans tussen religie en wetenschap, een balans tussen God en Natuur, die berust op een bijzondere wisselwerking tussen feiten en emoties.